

Univerzita Jana Amose Komenského
Roháčova 63, 130 00 Praha 3 - Žižkov

Smysl života a jeho hledání

Seminární práce

1. ročník

2013/2014

Přednášející: Phdr. Olga Nytrová

Studijní předmět: Etika v pedagogice

Zpracovala: Zdenka Anna Hrbková

Studijní obor: Speciální pedagogika – vychovatelství, skupina M 024

kombinovaná forma studia

Obsah

1. Úvod	3
2. Logoterapie	4
3. Osobnosti	6
3.1. Viktor Emanuel Frankl.....	6
4. Smysl života	8
4.1. Smysl života a láska.....	8
4.2. Smysl života a víra.....	10
4.3. Smysl života a usmíření.....	11
4.4. Smysl života za každé situace.....	12
5. Použitá literatura.....	14

1. Úvod

Lidé se snaží hledat a nalézat smysl života již od nepaměti. Debatují o něm, přemýšlejí, filosofují, mluví, píší, vykládají, ... Ale žádný z nich ještě nepřišel a neřekl: „Ano, toto je smyslem lidského života, přišel jsem na to!“

Proč se tak nestalo? Odpověď, dle mého, je jednoduchá. Každý člověk je jedinečná bytost se svými jedinečnými a neopakovatelnými zážitky, zkušenostmi, emocemi, navíc ovlivněna dobou, ve které žije, prostředím, výchovou, společností. Z toho plyne, že každé žití člověka, ať je jakkoliv dlouhé, je jedinečné a neopakovatelné. Už to nám napovídá, že tím pádem každý člověk spatřuje smysl života v něčem jiném. Pro někoho to je materiální zajištění, jako jsou peníze, auta, domy, luxusní móda, pro jiného společenské postavení a moc. Někteří lidé nacházejí smysl života v duchovní či emocionální oblasti, a tak pomáhají, vysvětlují, milují, pečují a na rozdíl od jiných jim je materiální svět téměř ukradený. Stačí jim jen se někde v teple vyspat a najíst. Jsou i tací, kteří za smysl života považují změnění současného dění. Domnívají se, že jejich současnost není zcela v pořádku a hledají způsoby jak toto změnit a k čemu chtějí změnit. Ti se pak mohou stát aktivisty čehokoliv, nebo také „jen“ rodiči dětí, které se snaží vychovat ke slušnosti, čestnosti, pravdomluvnosti a to vše završeno uměním lásky. Pro nejchudší obyvatelstvo například v Somálsku budou nejspíš smyslem života základní životní potřeby, jako je dostatek jídla a pitné vody.

Někteří lidé se smyslem svého života nezabývají a ani nemají tuto potřebu, jiní se jím zabývají velmi často, dalo by se říct, že i stále a je jen otázkou k diskusi, zda k nějakému závěru dojdou. Většinou se ale smyslem života zabýváme ve chvíli, kdy se nám vede špatně, něco zlého se nám stane. To pak přemítáme a přehodnocujeme, hodnotíme a většinou to již začíná nebo končí otázkou „Co je tedy smyslem mého života, proč tu vlastně jsem zrovna já?“

Tento námět seminární práce jsem si vybrala proto, že i já jsem měla ve svém životě období, kdy jsem ztratila snad vše, pro co jsem do té doby žila. Vše, na čem jsem stavěla své dosavadní žití, bylo pryč. Proto jsem musela hledat nový, jiný smysl života, který bude důvodem jít dál. V hledání mi pomohla také víra. Ve svých 29 letech jsem začala docházet do Římskokatolické farnosti a po dvou letech pak přijala svátost biřmování a křtu. Ačkoliv jsem stále hledající, toto mi pomohlo najít tu správnou cestu, po které jsem se mohla vydat.

Jako hledající smyslu života jsem přemýšlela asi nejvíce o vztazích. Známe různé druhy vztahů a jejich intenzita často rozhoduje o tom, na kolik se mu otevřeme a dovolíme mu proniknout hluboko do vlastní existence.

Nejhorší je, když si člověk v návaznosti na prošlé životní situace vytvoří krunýř, ohradí se neprůstřednou zdí, za kterou nechce vpustit nikoho. Jednoduše proto, že už nechce

zažít zklamání či bolest. O to citlivěji bychom tedy ale měli vnímat, když někdo druhý vpouští do svého vnitřního světa nás. Když nám například dovoluje nahlédnout do svého světa a života. A to přesto, že ví, že ho třeba nikdy nedokážeme úplně pochopit a těžko mu zcela porozumíme. Jen ten, kdo miluje, dokáže rozeznat tento proces odevzdávání se a také pocit zodpovědnosti a závazků za tento vztah.

2. Logoterapie

Logoterapie je psychoterapeutický směr orientovaný na tematiku smyslu života. Název vychází s řeckého slova *logos* – smysl. Můžeme najít několik charakteristik:

„Psychoterapeutická metoda Viktora Emanuela Frankla spočívající v hledání smyslu lidského života u osob, kteří jsou existencionálně frustrováni, trpící noogenní neurózou¹.“²

Také můžeme najít charakteristiku, kde se píše, že *„Logoterapie je psychoterapeutická metoda vyvinutá Viktorem Emanuele Franklem v první polovině 20. století. Vedle Freudovy³ „touhy po slasti“ a Adlerovy⁴ „touhy po moci“ přichází s třetí základní lidskou potřebou „touhy po smyslu“.“⁵*

Z obou citací je tedy jasné, že logoterapie je metoda psychoanalýzy, kterému Viktor E. Frankl položil základy. Ten zpochybňoval teze, že člověk a jeho jednání jsou ovlivňovány pouze dědičností, výchovou, zkušenostmi, vlastnostmi, sociálním prostředím. Na těchto faktorech stavěly dosavadní psychoanalytické teorie. Frankl *„postavil obraz člověka, v němž je vedle všech psychofyzických a psychosociálních rozměrů ještě místo pro duchovní dimenzi člověka, která je podle jeho definice dimenzí lidské svobody, a tudíž nepodléhá deterministickým zákonům.“⁶* Tímto ale neztrácuje tělesné a psychické předpoklady, které si každý člověk nese s sebou svým životem. Uznává, že ty tu jsou – vlastně musí být. Ale zároveň s tím dodává, že z těchto předpokladů má člověk vycházet. Může se sám svobodně rozhodnout, co s tím udělá. Jak využije jeho současnou situaci. Jakou odpověď dá člověk na svou současnou, dalo by se říci osudovou, výzvu. Musí ale za své rozhodnutí, svou volbu nést zodpovědnost. Metoda logoterapie tedy nebádá po tom, co, jak a proč se stalo. Vezme

¹ Noogenní neuróza – existenciální neuróza týkající se vakua životního smyslu

² <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/logoterapie>

³ Sigmund Freud (1856 – 1939) – lékař, psycholog, zakladatel psychoanalýzy

⁴ Alfred Adler (1870 – 1937) – lékař, psycholog, zakladatel individuální psychologie

⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Logoterapie>

⁶ LUKASOVÁ, Elizabeth – I tvoje utrpení má smysl, s. 12

současnou situaci jako fakt, dá ho do kontextu s našimi úkoly, hodnotami a cíli a tím nám umožní najít odpovědi na otázky týkající se smyslu naší existence.

Staví se tedy do popředí otázka smyslu svobody, důstojnosti a osobní odpovědnosti člověka. Toto tvrzení, myslím, dokládá i Lukasová ve své knize, kdy popisuje příběh jednoho svého pacienta: *„Jeden mladý muž se mi zahanbeně přiznal, že trpí pocity viny, protože během rehabilitační léčby, které se musí podrobit, se u něho často dostavuje tělesné vzrušení před ženským personálem. Tyto pocity viny bylo možné snadno a na místě odstranit, aniž by byly obtížně vysvětlovány potlačeným libidem nebo psychickými komplexy, a to tak, že mu bylo vysvětleno dvojí: že jeho tělesné reakce jsou čistě biochemické a neurofyzilogické povahy a tudíž nepodléhají jeho svobodnému rozhodnutí a náleží k osudové části jeho současného života, a za druhé, že se on sám může velmi dobře a svobodně rozhodnout, jaký postoj k této situaci zaujme. To znamená jak na tuto situaci bude reagovat, zda se poddá svému sexuálnímu vzrušení (bude ohmatávat personál, produčirovat se před ženami), nebo zda to bude ignorovat a celou situaci několika slovy zrelativizuje. Mladý muž mě ujistil, že se v žádném případě nepoddá vzrušení, obzvláště ne proto, že je emocionálně vázán jinde. A protože šlo o jeho přesvědčení a on sám tam, kde měl možnost volby jednat dle svého přesvědčení, jednal správně, nebyl zde žádný důvod pro pocit viny. Později mi sdělil, že když přestal mít výčitky svědomí, hypersensitivita jeho těla se uklidnila.“*⁷ Na tomto případě jsou dokázána má předchozí slova – daná situace – v tomto případě hypersenzitivita – je brána jako fakt, který lze vysvětlit a je na nás jak s tím naložíme. Máme na výběr z několika možností a s ohledem na naše přesvědčení, hodnoty, cíle se rozhodneme a situaci tak vyřešíme. „Každý o sobě rozhoduje sám a zodpovídá si za to, jak volí a realizuje svůj způsob života, svoji životní cestu.

*„Hledání smyslu života je hlavní odpovědností každého člověka. Smysl nelze do situace uměle vložit, je tam již přítomen a člověk jej musí objevit – smysl naší existence nevynalézáme, ale objevujeme. Situace se mění a s nimi se mění i jejich smysl, ale nikdy tam nechybí. Touha po odhalování a naplňování životního smyslu je ústředním hybným činitelem psychiky. Člověk nepotřebuje stav bez napětí, ale spíš usilování a zápasení o cíl, který je toho hoden; ne homeostáza⁸, ale noodynamika – duchovní dynamika.“*⁹

Také z toho vyplývá, že není smyslem logoterapie dát životu smysl. Ale postupně ho nalézat, odkrývat. Smysl se dá pouze interpretovat, ne mu porozumět na základě daných

⁷ Lukasová, Elizabeth – I tvoje utrpení má smysl, s. 12

⁸ z řec. *homoiōs* – stejný, a *stasis* – trvání, stání; znamená samočinné udržování hodnoty nějaké veličiny na přibližně stejné hodnotě

⁹ <http://www.psychoweb.cz/psychologie/frankl-viktor-e---logoterapie--vule-ke-smyslu-noologie/>

okolností. „Smysl musí být nalezen, ale nemůže být udělán. ...A při jeho hledání vede člověka svědomí.“¹⁰

3. Osobnosti logoterapie

Jistě lze nalézt mnoho lidí – psychologů, psychiatrů či jiných lékařů, ba i filosofů a jiných myslitelů a odborníků, kteří se otázkou smyslu života zabývali. A není divu. Jak jsem již psala dříve – patří to mezi základní otázky, které si každý člověk během své cesty životem položí. Já zde zmíním pouze jednu osobnost, která je ale zároveň ta hlavní a nejdůležitější, bez které by logoterapie neexistovala. Viktor Emanuel Frankl. Je to člověk, který ve své nejzákladnější podstatě po mnoho let pomáhal lidem hledat smysl jejich bytí a tak spokojeněji a klidněji, s větší rozvahou, jít svými životy. Tyto své myšlenky a postupy šířil dál nejen v knihách, ale i na svých přednáškách po celém světě. Měl tedy i mnoho žáků a následovníků.

Například rakouská psychoterapeutka a klinická psycholožka Elisabeth Lukas – z jeho následovníků asi nejvýraznější. Psychologii vystudovala na Vídeňské univerzitě, kde se seznámila s V. Franklem a v kontaktu s ním zůstala až do konce jeho života. Je považována za jeho nejvěrnější a nejpresnější následovnici. Logoterapii se celý život snaží dále rozvíjet, za což také v roce 2001 obdržela Cenu Viktora Frankla.

Z dalších jeho žáků bych pouze jmenovala např. Alfried Längle, Kazimierz Popielski, Jaro Křivohlavý, Karel Balcar, Vladimír Smékal a další.

3. 1. Viktor Emanuel Frankl

Viktor Emanuel Frankl žil mezi lety 1905 – 1997. Byl rakouský neurolog, psychiatr, zakladatel existenciální analýzy a logoterapie. Narodil se ve Vídni v židovské rodině, což částečně předurčilo jeho další konání, život, dalo by se říci i osud. Již od mládí ho zajímala filosofie a hlavně moc, síla filosofických myšlenek. Vystudoval medicínu na Vídeňské univerzitě, kde se zaměřoval na neurologii a psychiatrii. Zprvu byl ovlivňován psychoanalýzou Sigmunda Freuda, později přešel k jeho oponentovi – Alfredu

¹⁰ FRANKL, Viktor Emanuel – Lékařská péče o duši, s. 56, 57

Adlerovi a jeho individuální psychologii. Po studiích pracoval jako psychiatr ve Vídni, ale nebyl spokojený ani s jednou teorií svých učitelů. Začal přicházet k názoru, že je třeba vést terapii do duchovnějších sfér. Více naslouchat pacientům a učit se od nich. Mimo jiné také působil v poradně pro mládež, kde se mimo jiné zabýval problémem sebevražd při vydávání vysvědčení. Roku 1937 si založil svou lékařskou praxi, ale po obsazení Rakouska Němci nesměl léčit „árijsce“. Kvůli rodině odmítl emigrovat, tak v roce 1940 začal pracovat na neurologickém oddělení Rothschild Hospital. V roce 1942 byl internován v koncentračním táboře v Osvětimi, později v Terzíně a Türkheimu.¹¹ Díky této tvrdé a nelítostné životní zkušenosti se mu právě zde začaly v hlavě rýsovat základy právě logoterapie. V koncentračních táborech „organizoval tajná setkání a přesvědčoval spoluvězně, že budou-li mít pro co žít, přežijí.“¹²

Po osvobození ještě v roce 1945 napsal knihu „A přesto říci životu ano“¹³, kde popisuje jeho zkušenosti z vyhlazovacích koncentračních táborů z pohledu psychoterapeuta – fázi přijetí do tábora, život v něm a asi nejkomplikovanější fázi – osvobození a propuštění z tábora.

Ve své knize „Člověk hledá smysl – úvod do logoterapie“ říká, že na otázku hledání smyslu života nelze odpovědět obecně. V podstatě je méně důležité hledat smysl života jako takový, ale naopak hledat originální a konkrétní smysl každého člověka v jeho jedinečném, nenahraditelném a neopakovatelném poslání. Každý má svůj úkol, který nikdo jiný nemůže splnit tak jako on, byť by to tak zdánlivě v lidské společnosti nevypadalo. Nikdo nemůže být nikým nahrazený a ničí život není opakovatelný, stejně tak jako jedinečný úkol určitého okamžiku. Každá tato chvíle je výzvou k rozhodnutí a jednání, k řešení určitého problému. Je otázkou po smyslu života, kterou ovšem neklademe my životu, ale život nám. Tyto odpovědi na každodenní otázky, na každodenní rozhodnutí jsou tím, co ke smyslu života vede. Je to převzetí vlastní zodpovědnosti ve zcela konkrétních situacích a jimi daných úkolech.¹⁴ V odpovědnosti vidí logoterapie, a tedy i Frankl, podstatu lidské existence.

V knize *Lékařská péče o duši* si pokládá otázku, zda smrt může zrušit smysluplnost života. Jedna z povzbuzujících vět, kterou v této knize napsal, byla: „*Kdybychom byli všichni lidé dokonalí, pak by byli navzájem stejní a kterýkoliv z nich by byl tedy nahraditelný kterýmkoliv libovolným zástupcem. Právě z nedokonalosti člověka však vyplývá nepostradatelnost a nezaměnitelnost každého jednotlivce, neboť jednatel je sice*

¹¹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Viktor_Frankl#cite_note-psychoweb-1

¹² <http://www.psychoweb.cz/psychologie/frankl-viktor-e---logoterapie--vule-ke-smyslu-noologie/>

¹³ V originále Frankl, V. E. - ...trotzdem Ja zum Leben sagen, poprvé vydáno v roce 1946

¹⁴ Frankl, Viktor Emanuel – Člověk hledá smysl – úvod do logoterapie, s. 71 - 72

*nedokonalý, ale každý je nedokonalý svým způsobem. Jednotlivec není všestranný, nýbrž jednostranný a tím i jedinečný*¹⁵ Vždyť tato slova jsou přeci velice osvobozující pro řadu lidí, kteří nevidí smysl svého života, kvůli méněcennosti, nedokonalosti, neschopnosti. Vždyť v tomto právě tkví jeho jedinečnost, protože tento pohled svět příliš nepreferuje.

Frankl zdůvodňuje velmi přesvědčivě a svou osobní zkušeností potvrzuje, že život je potenciálně smysluplný za jakýchkoliv okolností, dokonce i za těch nejbídnějších. Opírá se o lidskou schopnost tvořivě proměnit negativní aspekty života v něco pozitivního nebo konstruktivního. Říká, že jde o to udělat v každé situaci to nejlepší, co udělat lze.

Smysl lze objevit vykonáním činu, prožitím hodnoty nebo utrpením. Vykonání činu znamená veškeré konání člověka. Ať už má smysl (jasně a primárně daný nebo je skrytý) či je nesmyslný (podle Frankla to jsou činy vykonávané sebestředně, bez ohledu na ostatní). Smysluplné činy přitom nemusí být nutně ty hrdinské, ale stačí, aby byly nesobecké, zaměřené na druhé, založené na respektu. Toto konání nás obohacuje a povznáší a dovoluje nám tak prožít hodnoty. Nejhodnotnější zážitkem, hodnotou, je pak láska. Smysl lze objevit také utrpením. To nikdo z nás nevyhledává a už vůbec jej nepovažuje za smysl života. Ale skrze něj ho můžeme nalézt – ideálně skrze utrpení nalézt morální vítězství. Je to těžká cesta, za to ale příležitost pro nejhlubší růst.

4. Smysl života

„Smysl“ obecně vyjadřuje popis určitého důvodu nebo příčiny, na kterou se člověk ptá v konkrétní situaci. Je nějakým subjektivním zdůvodněním si něčeho. Nalézání cíle, jehož obsahem má být nějaká určující hodnota a současně obsahuje ujištění se o správnosti tohoto cíle a jeho hodnoty.

Smysl je tedy vyjádřením příčinné stránky lidské činnosti. Odpovídá na tu nejzákladnější a nejobecnější otázku člověka „proč“ a současně funguje jako mechanismus ověřující správnost té příčiny.

Jedna z možností jak najít smysl života je způsob, kde by jádrem byla „zvědavost“ na život samotný. Tato zvědavost mohla být zdrojem hybné síly, snahy o život a touhy dozvědět se co bude následovat dál. Znamenalo by to žití pro život sám – jistá obdoba hédonizmu¹⁶.

¹⁵ Frankl, V. E. – Lékařská péče o duši, s. 84

¹⁶ Hédonismus - směr v etice považující za cíl života dosahování slasti a rozkoš za nejvyšší dobro

Pak by přeci stačilo už jen najít „zpříjemnění“ si takové touhy pomocí vědomé činnosti vytvářející hmatatelné hodnoty. Otázka smyslu života je vsutku složitá a vůbec jí nezjednodušuje schopnost lidí myslet. Spíše naopak.

Cest vedoucích k nalezení smyslu života je několik. Buď pomocí činností, které jsou, vzhledem k omezenosti fyzické i psychické, vyčerpateľné, nebo cestou, kde člověk žije ze „zvědavosti“ pro život sám. Nakonec každý si svou cestu volí sám.

V této kapitole se pokusím přiblížit nejen vlastními slovy, ale také pomocí různých citací má zamyšlení, postoj a snad i mé zkušenosti, čeho se také může týkat smysl lidského života. Dle mého může hledající člověk najít smysl života v základních lidských hodnotách, jako jsou láska a víra, ale také usmíření.

4.1. Smysl života a láska

Dalo by se tedy říci, že jeden ze smyslů života spočívá v jednom slově, které má však v sobě všechno. Tím slovem je „láska“. Je láska smysl života?

Zdá se, že to je pouhé slovo, které označuje jen jednu věc. Pokud je však láska ve všem, je to skutečně jeden ze smyslů života? Láska se přece může projevit jakkoliv a kdekoliv a může být snad skutečně všude. Vždyť můžeme mít rádi lidi, zvířata, sami sebe, vodu, vzduch, přírodu a toho kdo nám dal život.

V lásce je pomoc, úcta, ohleduplnost a všechno dobré. Ale pouze láska odpovídá láskou. Oboustranným odevzdáním se a vpouštěním do svého života. Například skutečnost, že Bůh nechává poznat člověku, není takovou samozřejmostí, jak se to na první pohled zdá být. Je v tom právě neskutečná láska. Bůh jako svobodná a především, z tohoto úhlu pohledu, na ničem a nikom nezávislá bytost, nemusí ke svému dílu projevovat vztah jiný než vlastnický. Jemu všechno a všichni patří. Ze své podstaty a jednosti měl právo na to, aby každé stvoření přijalo, že Jeho existence je neměnný a daný fakt, bez hlubšího vysvětlování. Jen láska dovolí, aby se Bůh a člověk mohli protnout. Bůh nám důvěřuje, že nezneužijeme Jeho Slovo, ale naopak, že budeme chtít více naslouchat.

Boží láska způsobuje, že se člověku nechává poznávat. A přeci žádná lidská generace není ošizená o možnost, aby toto poznávání také uskutečňovala láskou.

Uskutečnění lásky jako smyslu života, musí být doprovázeno rukou v ruce s důvěrou. *„Všichni toužíme po dialogu, založeném na vzájemné důvěře. Člověk je sociální bytost a má velmi silnou potřebu komunikovat, o všem pravdivě, lidsky a s účastí. Touží sdělovat svoje*

myšlenky a názory a vědět, že je přijímán s respektem. Očekávání bližního nás nutí zastavit se a naslouchat mu. Bereme ho vážně, partnersky, je pro nás důležitý. ¹⁷

Ano, důvěra je ctnost, která je nezbytně nutná pro život a jeho smysl. Vždyť každý by měl mít v sobě tuto potřebu a snažit se zároveň poskytnout důvěru jiným. A to nejen bližním, ale každému, kdo nám projde životem.

„Ptejme se tedy každý den s pokorou: Mohou se na mne opravdu spolehnout moji nejbližší? Jednám čestně a držím slovo? Záleží mi na tom, aby nebyla narušována vzájemná důvěra mezi lidskými bytostmi a základní mezilidský soulad? Jsem zastáncem tradičních hodnot, na nichž stojí naše současná společnost? Jsem opravdu hoden důvěry svého bližního?“ ¹⁸

S touto citací se plně ztotožňuji, úplně jako by vycházela z mého nitra. Neuplyne den, abych se s pokorou sama sebe neptala na to, zda jednám a činím tak, abych k ostatním bližním byla otevřená a ukázala jim svou upřímnost. Abych jim dokázala, že důvěru v moji osobu mohou mít bez jakýchkoliv obav či strachu.

4.2. Smysl života a víra

„Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“ ¹⁹

Mnozí lidé hledají a nachází smysl svého života ve víře. V předchozí kapitole jsem se zamýšlela nad tím, zda smyslem života může být láska. Podle mého přesvědčení ano. Přece každý, kdo dokáže opravdu věřit, ví, že víra je nejtěsněji spjata s láskou, láskou v Boha a veškeré jeho konání a činy.

Schopnost člověka projevit lásku ve víře – jde to? Předvedl nám Bůh prakticky nějaký příklad, nebo byla pouze teorie?

To největší, co Ježíš udělal, ba dokonce to, co bylo Jeho posláním v pozemském životě, bylo darování sebe sama.

Bůh dal sám sebe, svého syna, aby zachránil svoje stvoření. Ježíš obětoval celý svůj pozemský život, veškerou svou lásku, aby zachránil a spasil člověka. Šlo o úplné, totální darování se. Vložil sám sebe do svého poslání a naplnil ho až do konce. Dal úplně všechno, co měl. Nešlo tedy a pouze o jeden den Jeho života, kdy odsouzen Pilátem na smrt umřel na kříži. Nejen tato hodina byla naším vykoupením. Tento skutek byl pouze vyvrcholením

¹⁷ Nytrová O. – Každý den může mít křídla, s. 38

¹⁸ Nytrová O. – Každý den může mít křídla, s. 39

¹⁹ Bible – Nový zákon, Jan 14,26

jednoho postupného a celistvého obětování se. Ani na chvíli nevzal zpět své odhodlání a napříč časem i prostorem vykupuje od věčné smrti všechny lidi okolo.

Na konci svého pozemského života slibuje svým učedníkům Božího Ducha. Pošle ho všem, co stojí o to, aby pokračovali v Ježíšově poslání. Jeho, Boží Duch, a tedy nejenom ten lidský, může v nás zaktivovat schopnost konat velké věci, které konal i samotný Boží Syn.

Ano, i my můžeme tuto schopnost zkusit předávat. Tam, kde žijeme, v prostředí, kde se pohybujeme, mezi těmi, co nás obklopují – na svém pracovišti, v manželství či ve vztahu, mezi kamarády a příbuznými.

Žít život, který nebude zaměřen pouze na vlastní užívání si, ale bude také zaměřen na dobro jiných. Žít a být tady pro jiné, darovat jim svůj čas, své schopnosti, své síly, sebe sama. Především jde i o velikou lásku.

Nejde tedy o jednorázové akce, které by věřící měl a mohl dělat. Tady jde především o víc – o styl života a jeho smysl. Působením Ducha Božího se můžeme i my měnit a připomínat tak Ježíše. Aby celý život byl službou, dobrovolně přijatou obětí a darem jiných. Může to začínat aktem vzniku života a končit třeba posledním nádechem kyslíku na smrtelné posteli. Když se takový někdo najde, kdo žije a činí dobré skutky zadarmo a pro druhé, často pro ty, kteří si ani nezaslouží, dokáže vyvolat velký údiv. Ať je dnešní doba jakákoliv, svět stále slyší na životní oběti. Abychom tedy byli schopni dělat dobré skutky, musíme si vyjasnit především otázku „Zda to máme vůbec za potřebí?“.

„Amen, amen, pravím vám: Kdo věří ve mne, i on bude činit skutky, které já činím, a ještě větší, neboť já jdu k Otci.“²⁰

4.3. Smysl života a usmíření

Ve velké části své seminární práce se snažím svým pohledem, pojetím a s pomocí citací ukázat, zda je smysl života láska, důvěra či víra. Dle mého názoru jistě je. Co však také neodmyslitelně patří ke smyslu života je kázeň, pokora, odpuštění a usmíření.

Panuje všeobecný dojem, že usmířených lidí je jen velmi málo. Zatímco věčně nespokojených, kteří jako největšího nepřítele berou sami sebe, těch je spíše nadbytek. Jak potom mohou být přáteli druhých, svých blízkých? A co potom být přítelem Boha?

„Mnozí žijí nesmíření se sebou, vnitřně rozerváni, nespokojeni se sebou i s celým světem, ve stálém protestu proti lidem, kteří jim připravili tento úděl, a nakonec v protestu

²⁰ Bible – Nový zákon, Jan 14,12

proti Bohu, kterému svůj osud vyčítají. Oddávají se snům o tom, jací by vlastně chtěli být. Nežijí v přítomnosti, ale prchají před sebou do svých iluzí.“²¹

Usmíření se sebou samotným – to je přece základní a první krok. Alespoň tak to vnímám já. Pak to můžeme brát i jako první účinek Božího odpuštění. Mělo by přicházet ještě dříve než usmíření s Bohem. Vždyť je zcela jasné, že každé usmíření s Otcem, musí projít usmířením vlastního Já. Mnozí z nás se nedovedou smířit. Smířit se sám se sebou znamená přeci vzdát se veškerého srovnávání. Mnozí z nás se srovnávají pouze a jen s jinými.

Zde právě by měla nastoupit i kázeň. Smíření přeci znamená, že jsem zcela při sobě. Že cítím sám sebe, že se dokážu radovat sám ze sebe – z toho jakým právě jsem. Problémem, který spousta lidí vnímá ve spojitosti s kázní je uvědomění si, že jde často o příliš velkou kontrolu sebe sama. Ale vždyť život nemůže růst, pokud není podporovaný právě kázní. „*Je to asi učební proces na celý život, smířit se se svými chybami, slabostmi a vášněmi, zacházet s nimi vlídně, místo aby člověk na ně řval; dovolit si, aby to všechno bylo.*“²²

Každý z nás by se měl naučit mít rád sám sebe, i když vždy nějaký nedostatek dozajista uvidíme. Přičemž dozajista na každého, kdo se začne pokoušet vnímat své chyby, čeká velké úsilí a třeba i dlouhá léta tréninku v milosrdenství. Sami v sobě bychom si měli umět přiznat, uvědomit si, že u některých lidí jsou hodnoty jim vložené do vínku silnější, a proto jsou takoví lidé bohatšími, než jiní. Vždyť pokud se budeme snažit dodržovat etické a morální hodnoty, budu moci také říct, že jsem na sebe za to vše třeba i hrdý. A v tom všem, ba i v usmíření, nám ve velké míře pomáhají Písmo a Modlitby.

4.4. Smysl života za každé situace

Při procházení a pročítání literatury k této seminární práci jsem narazila na příběh, který V. E. Frankl uváděl ve své knize Psychoterapie pro laiky. Velice mě zaujal a oslovil. Protože i ve chvíli, kdy zdravotní sestra nemůže obdarovávat své pacienty láskou a podporovat vírou, nachází smysl života i ve svém utrpení a ve svých posledních chvílích, které jsou již neodvratné a hrozivě blízké. Proto s největší pokorou si dovolím uvést tento celý příběh – dlouhou citaci, která stojí za zmínku a vytržením pouze některých kontextů by ztratila na síle a kráse celého příběhu.

„Ani vůči přicházející smrti není život beze smyslu. Ba i v tomto případě je člověku uložena úkol, zcela konkrétní, obecně platný úkol, i kdyby šlo pouze o skutečné oprávněné

²¹ GRÜN, A. – Bud' dobrý sám k sobě, s. 57

²² GRÜN, A. – Bud' dobrý sám k sobě, s. 23

utrpení plynoucí z vlastního osudu. Chtěl bych to doložit příkladem: Jedna nanejvýše pilná nemocniční sestra onemocněla na rakovinu, která se při operaci ukázala neodstranitelnou. Krátkou dobu před její smrtí jsem ji navštívil a našel ve stavu nejvyšší zoufalosti. Trpěla více než čímkoli jiným tím, že nemůže vykonávat své nade vše milované povolání. Co jsem jí měl říci na toto zcela pochopitelné zoufalství? Situace té sestry byla beznadějná. Přece však jsem se jí pokusil objasnit, že osm nebo bůhví kolik hodin denně pracovala, a to že po ní brzy možná někdo dokáže, ale být ochotná pracovat tak jako ona a i ve své současné situaci doufat, že bude moci zase pomáhat – to že už je výkon, který hned tak někdo jiný nedokáže. A pak jsem se jí ptal: nepácháte křivdu na všech těch tisících nemocných, kterým jste jako sestra zasvětila svůj život – nepácháte křivdu, když teď jednáte tak, jakoby život nemocných a neduživých, tedy práce-neschopných lidí neměl smysl? Pokud si ve své situaci zoufáte, jednáte tak, jakoby smysl lidského života stál a padal s tím, že člověk pracuje tolik a tolik hodin. Tím byste upírala všem nemocným a churavým ono právo na život a oprávnění k existenci. Ve skutečnosti máte právě teď jedinečnou šanci: zatímco jste všem těm lidem, kteří vám byli svěřeni, nemohla poskytnout nic víc než služební pomoc, máte teď příležitost udělat více, totiž být jim příkladem.

V takovém případě se ukazuje jedno: jak zoufalství posledních chvil pozůstává ze zbožnění, zabsolutizování jedné jediné hodnoty, z toho, že pokládáme za platnou pouze jedinou možnost smyslu života, v našem případě pracovní schopnost, tedy zajisté významnou relativní hodnotu, ale v žádném případě jedinou možnost, kterou bychom svému bytí propůjčili smysl.

Tolik k otázce provizorního postoje k životu. Z řečeného vyplývá možnost za všech podmínek a okolností, dokonce i ve vypjatých mezních situacích vidět úkol a s tím také smysl našeho bytí třeba jen v tom, že tuto obtížnou situaci přijmeme. Jakmile budeme mít stále na paměti, že lidský život nikdy nemůže být doopravdy beze smyslu, pak i konec a přinejmenším utrpení v sobě skrývají smysl – pokud jsme si toho vědomi, je pro nás nemožné, abychom se stavěli vůči životu provizorně.²³

Jaké z toho vyplývá zamyšlení, které popisovat Frankl? Co nám tím byl asi schopný ukázat a chtěl říci? Dle mého, že i když je sebevíce slabý lidský život, že má smysl od svého počátku až do přirozené smrti. A že i když potká člověka nevyléčitelná nemoc a ví, že umírá, i tak má právo na život až do posledního okamžiku. A smysl jeho života je v poklidu a ve smíření odejít. „Dobrá smrt“ je jediné ta, která je přirozená.

²³ FRANKL, V. E. – Psychoterapie pro laiky, s. 14

5. Seznam použité literatury

- Bible
- FRANKL, Viktor Emanuel – Lékařská péče o duši – Základy logoterapie a existenciální analýzy, 1. vydání, Cesta Brno, 1995, 237 s., ISBN 80-85319-39-X
- FRANKL, Viktor Emanuel – Psychoterapie pro laiky, Cesta Brno, 1998, 155 stran, ISBN 80-85319-80-2
- GRÜN, Anselm – Buď dobrý sám k sobě, Karmelitánské nakladatelství, 2004, 107 stran, ISBN 80-7192-667-1
- LUKASOVÁ, Elizabeth – I tvoje utrpení má smysl, Cesta Brno, 2006, 191 stran, ISBN 80-85319-79-9
- NYTROVÁ, Olga – Každý den může mít křídla, Pražská dieceze Církve československé husitské ve spolupř. s Náboženskou obcí ČČSH v Praze 1 – Staré Město, edice Blahoslav, 2012, 118 stran, ISBN 978-80-7000-080-9

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Homeost%C3%A1za>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Logoterapie>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Viktor_Frankl#cite_note-psychoweb-1

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/hedonizmus-hedonismus>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/logoterapie>

<http://www.psychoweb.cz/psychologie/frankl-viktor-e---logoterapie--vule-ke-smyslu-noologie/>